

EUROPSKI PARLAMENT

2009 - 2014

Dokument s plenarne sjednice

1.7.2013

B7-0342/2013

PRIJEDLOG REZOLUCIJE

podnesen nakon izjava Vijeća i Komisije

u skladu s člankom 110. stavkom 2. Poslovnika

o programu nadzora američke Agencije za nacionalnu sigurnost, obavještajnim službama u raznim državama članicama i njihovu utjecaju na privatnost građana EU-a
(2013/2682(RSP))

**Sophia in 't Veld, Sarah Ludford, Renate Weber, Cecilia Wikström,
Nathalie Griesbeck, Leonidas Donskis, Ramon Tremosa i Balcells,
Marielle de Sarnez, Andrea Zaroni, Hannu Takkula, Michael Theurer,
Gianni Vattimo**
u ime kluba ALDE

RE\942117HR.doc

PE515.886v01-00

HR

Ujedinjena u raznolikosti

HR

B7-0342/2013

Rezolucija Europskog parlamenta o programu nadzora američke Agencije za nacionalnu sigurnost, obavještajnim službama u raznim državama članicama i njihovu utjecaju na privatnost građana EU-a (2013/2682(RSP))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji, a posebno njegove članke 2., 3., 6. i 7. i Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 16.,
- uzimajući u obzir Konvenciju Vijeća Europe 108 od 28. siječnja 1981. za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i dodatnog protokola uz konvenciju od 8. studenoga 2001. i preporuke Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama, a posebno Preporuku br. R (87) 15 o korištenju osobnih podataka u sektoru policije i Preporuku CM/Rec (2010) 13 za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u kontekstu profiliranja,
- uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima, a posebno njezine članke 7. i 8., te Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ECHR), a posebno njezin članak 8. o pravu na poštovanje privatnog i obiteljskog života i članak 13. o pravu na djelotvoran pravni lijek,
- uzimajući u obzir zakon Europske unije o pravu na privatnost i zaštitu podataka, a posebno Direktivu 95/46/EZ o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka, Okvirnu odluku 2008/977/PUP o zaštiti osobnih podataka obrađenih u okviru policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, Direktivu 2002/58/EZ o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija, te Uredbu (EZ) br. 45/2001 o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama i tijelima Zajednice i o slobodnom kretanju takvih podataka,
- uzimajući u obzir prijedloge Komisije za uredbu i direktivu o reformi sustava zaštite podataka u EU-u,
- uzimajući u obzir Sporazum o uzajamnoj pravnoj pomoći između EU-a i SAD-a koji omogućava razmjenu informacija radi sprečavanja i istraživanja kaznenih djela, Konvenciju o kibernetičkom kriminalu (CETS br. 185), Sporazum o sigurnoj luci između EU-a i SAD-a, a posebno njegov članak 3. te popis potpisnika Sporazuma, tekuće pregovore o Sporazumu o zaštiti osobnih podataka između EU-a i SAD-a, koji se razmjenjuju za potrebe provedbe zakona, te trenutnu reviziju programa sigurne luke,
- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o pravu na privatnost i na zaštitu podataka, osobito rezoluciju od 5. rujna 2001. o postojanju globalnog sustava nadzora privatne i poslovne komunikacije (sustav za nadzor Echelon)¹, uzimajući u obzir Sporazum o evidenciji imena putnika između EU-a i SAD-a (PNR) i Sporazum o Programu za

¹ SL C 72 E, 21.3.2002., str. 221.

praćenje financiranja terorizma (TFTP) između EU-a i SAD-a,

- uzimajući u obzir Smjernice za zakonsko uređenje računalnih datoteka o osobnim podacima koje je objavila Opća skupština Ujedinjenih naroda 1990.,
- uzimajući u obzir američki Patriotski zakon i Zakon o nadzoru stranih obavještajnih službi (FISA), uključujući odjeljak 702. Zakona o izmjeni Zakona o nadzoru stranih obavještajnih službi (FISAA) iz 2008.,
- uzimajući u obzir članak 110. stavak 2. Poslovnika

Program SAD-a PRISM i nadzor Nacionalne sigurnosne agencije SAD-a nad državama članicama EU-a i EU-om

- A. budući da su 6. lipnja 2013. mediji izvijestili o PRISM-u, tajnom programu za elektronski nadzor kojim upravlja američka Nacionalna sigurnosna agencija (NSA) od 2007.; budući da je PRISM napredniji program prisluškivanja bez naloga koji su medijski centri otkrili 2005. i koji je legaliziran 2007. Zakonom o zaštiti Amerike i zakonom FISAA, kojima je omogućen masovni nadzor – uključujući nadzor u odnosu na građane EU-a – e-pošte, chatova, video zapisa, fotografija, prijenosa datoteka, podataka o socijalnom umrežavanju i drugih podataka¹; budući da su, prema američkim vlastima, pokrenuta dva programa, jedan o metapodacima iz telefonskih razgovora, a drugi o internetu i e-pošti, koji ne mogu namjerno biti usmjereni na građane SAD-a ili strane državljanke koji zakonito borave u SAD-u², a samim time imaju druge ciljeve, uključujući i građane EU-a;
- B. budući da su privatne tvrtke koje spadaju pod nadležnost vlade SAD-a, kao što su Microsoft, Yahoo, Google, Facebook, YouTube, PalTalk, Skype, AOL, Apple i Verizon, potajno predavale NSA-u osobne podatke koji se odnose na elektroničke komunikacije; budući da bivši zaposlenici nekih od tih privatnih tvrtki sada rade za NSA;
- C. budući da su institucije EU-a bile podvrgnute američkim aktivnostima nadzora i špijunaže, uključujući postavljanje uređaja za prisluškivanje u diplomatsko predstavništvo EU-a u SAD-u u Washingtonu i pri UN-u u New Yorku, prodiranju u računalne mreže (e-poštu i interne dokumente), izvrgnute internetskim napadima iz kompleksa NATO-a koji su stručnjaci NSA-a koristili protiv EU-a u Bruxellesu, a posebno Vijeća EU-a i Europskog vijeća³; budući da je predsjednik Parlamenta zatražio objašnjenja u tom pogledu⁴; budući da su tijela SAD-a usmjerila svoje aktivnosti također na francusku,

¹ Vidi CEPS-ovu publikaciju „Otvorena sezona lova podataka na internetu: izazovi Programa SAD-a PRISM za EU”,

<http://www.ceps.eu/book/open-season-data-fishing-web-challenges-us-prism-programme-eu>

² Vidi izjave predsjednika Obame od 7. lipnja 2013.,

<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/06/07/statement-president>

i Jamesa Clappera, Uprava Nacionalne obavještajne službe; program NSA-a za pronalaženje podataka pod nazivom „Doušnik bez granica” omogućuje NSA-u da obrađuje podatke i razvrstava ih prema zemlji podrijetla.

³ <http://www.spiegel.de/international/europe/nsa-spied-on-european-union-offices-a-908590.html>

⁴ http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/press/press_release_speeches/press_release/2013/2013-june/html/schulz-on-alleged-bugging-of-eu-office-by-the-us-authorities

talijansku i grčku misiju pri UN-u¹;

- D. budući da se Komisija pismeno obratila vlastima SAD-a 10. lipnja 2013., istaknuvši europsku zabrinutost i iznoseći detaljna pitanja o opsegu programa i zakona kojima je odobren², i budući da se o tom pitanju raspravljalo na sastanku između EU-a i SAD-a u Dublinu 14. lipnja 2013., na kojem je odlučeno da se uspostavi „transatlantska skupina stručnjaka” kako bi se razgovaralo o programu PRISM i pitanjima privatnosti;
- E. budući da je transatlantsko partnerstvo od izuzetne važnosti i za EU i SAD te budući da se takvi odnosi trebaju temeljiti na odanoj, vjernoj i ravnopravnoj suradnji među zemljama, uz poštovanje temeljnih prava, demokracije i vladavine prava;
- F. budući da američke vlasti tvrde da su demokratski i sudski nadzor zajamčeni u skladu s Ustavom SAD-a, jer su nadležna tijela Kongresa obaviještena o nadzoru i jer je Sud za nadzor stranih obavještajnih službi nadležan odobriti nadziranje elektroničkih komunikacija;
- G. budući da je dvostranačka skupina od 26 američkih senatora uputila dopis ravnatelju NSA-a žaleći se da je „odredba američkog Patriotskog zakona potajno ponovno protumačena tako da omogućí vladi prikupljanje privatnih evidencija o velikom broju građana te da se uprava oslanja na „tajno pravo” za prikupljanje masovnih privatnih podataka o građanima, umjesto da koristi redovne sudske naloge ili ovlaštenja za hitne slučajeve³;
- H. budući da pravni sustav SAD-a ne osigurava zaštitu neameričkim građanima, kao što su građani EU-a; budući da se zaštita osigurana, na primjer, četvrtim amandmanom odnosi samo na državljane SAD-a, a ne građane EU-a ili druge neameričke građane;

Suradnja država članica EU-a s SAD-om na području nadzora

- I. budući da su, prema podacima medija, druge države članice poput Nizozemske i Ujedinjene Kraljevine razmjenjivale podatke prikupljene putem programa PRISM od privatnih tvrtki barem od 2010. godine;

Programi država članica i nadzor nad drugim državama članicama, EU-om i trećim zemljama

- J. budući da su vlasti Ujedinjene Kraljevine, a posebno GCHQ (Vladin stožer za komunikacije) i MI6, navodno špijunirale strane političare i dužnosnike koji su sudjelovali na dva sastanka na vrhu skupine G20 2009., a kojima su nazočili predsjednik Komisije, Predsjedništvo Vijeća i brojni predsjednici vlada država članica⁴, nadzirući njihova

¹ <http://www.guardian.co.uk/world/2013/jun/30/nsa-leaks-us-bugging-european-allies>

² Jesu li građani EU-a na meti, radi li se o skupnim podacima ili o ograničenju na određene i pojedinačne slučajeve i koji se kriteriji primjenjuju, koji je njegov točan opseg, koje definicije se koriste i je li ga moguće osporiti. Tekst dopisa dostupan je na:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dv/p6_itr_holder_/p6_itr_holder_en.pdf

³ Dopis 26 američkih senatora upućen uvaženom ravnatelju Jamesu R. Clapperu od 27. lipnja 2013.; vidjeti <http://www.guardian.co.uk/world/interactive/2013/jun/28/senators-letter-james-clapper>

⁴ Šest predstavnika država članica EU-a sudjelovalo je na sastanku G20 u Londonu.

računala, presrećući i prikupljajući pojedinosti iz telefonskih razgovora među delegatima i s njihovim vladama, kako bi osigurale pozitivan ishod za vladu Ujedinjene Kraljevine i sami sastanak na vrhu, što je uključivalo pomoć osoblja NSA-a koje je privremeno bilo upućeno u GCHQ u Menwith Hillu, Ujedinjena Kraljevina;

- K. budući da GCHQ navodno ima program „Tempora”, kojim izravno prisluškuje podmorske transatlantske kabele kojima se prenose elektroničke komunikacije; budući da se mase podataka sveobuhvatno *pročešljavaju*, čuvaju 30 dana, obrađuju, analiziraju i dijele s američkim vlastima;
- L. budući da se povjerenica Reding pismeno obratila vlastima Ujedinjene Kraljevine kako bi izrazila zabrinutost zbog medijskih izvješća o programu Tempora i zatražila pojašnjenje njegova opsega i djelovanja¹; budući da su vlasti Ujedinjene Kraljevine branile nadzorne aktivnosti Stožera za komunikaciju vlade Ujedinjene Kraljevine (GCHQ) i potvrdile da djeluju u skladu sa strogim i zakonskim smjernicama; budući da su druge države članice izrazile zabrinutost i kritiku te pitale jesu li njihovi građani bili na meti i podliježe li program ikakvom sudskom nadzoru²;
- M. budući da druge države članice navodno pristupaju međunarodnim elektroničkim komunikacijama bez redovnog naloga, već temeljem posebnih sudskih odluka, dijele podatke s drugim državama (Švedska), a neke bi mogle unaprijediti svoje sposobnosti nadzora (Nizozemska, Njemačka); budući da je u drugim državama članicama izražena zabrinutost u vezi s ovlastima tajnih službi za presretanje (Poljska)³;
- N. budući da je u izvješćima Parlamenta i Vijeća Europe o Programu CIA-e za izvanredne sudske presude i tajne zatvore istaknuto aktivno i pasivno sudjelovanje država članica EU-a zajedno sa SAD-om putem suradnje tajnih službi; budući da su u velikom broju zemalja tajne službe i tajni agenti nedavno optuženi da ih iskorištavaju osobe na vlasti za uhođenje oporbe i novinara⁴ ili za obavljanje zastranilih operacija⁵;

Pravo EU-a i SAD-a te pravo EU-a koje se primjenjuje na države članice i suradnju s SAD-om

- O. budući da Europska unija i njezine države članice imaju obvezu zaštititi temeljno pravo svojih građana na privatnost i zaštitu podataka, na temelju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Povelje o temeljnim pravima, međunarodnih konvencija, ustava, prava EU-a i nacionalnih prava te suverenosti i nadležnosti EU-a i njegovih država članica;
- P. budući da je Europski sud za ljudska prava razvio strogu sudsku praksu, sa strogim kriterijima koje treba poštovati u vezi s aktivnostima državnog nadzora prema pojedincima, u kojima se navodi da svako miješanje u temeljno pravo na privatnost

¹ Povjerenica je pitala je li Tempora ograničen na nacionalnu sigurnost, je li *njuškanje* ograničeno na pojedinačne slučajeve ili je masovnih razmjera, dijele li se ti podaci s trećim zemljama poput SAD-a, te imaju li građani Ujedinjene Kraljevine i EU-a ikakvo pravo na žalbu kad su u pitanju njihovi podaci.

² Vidjeti, na primjer, izjave njemačkog ministra pravosuđa.

³ Vidjeti <http://euobserver.com/justice/120656>

⁴ Na primjer u Bugarskoj.

⁵ Vidjeti trenutne istrage u Luksemburgu.

građana mora biti razmjerno i nužno u demokratskom društvu, da može biti dopušteno samo zakonom i da mora podlijegati odgovarajućem demokratskom i sudskom nadzoru, a ako to ne ispunjavaju, takve aktivnosti „mogu potkopati ili čak razoriti demokraciju pod krinkom njezine obrane”;

- Q. budući da je prema Sporazumu o sigurnoj luci državama članicama i Komisiji povjerena zadaća jamčenja sigurnosti i integriteta osobnih podataka; budući da je, u skladu s člankom 3. Sporazuma, dužnost Komisije da poništi ili suspendira Sporazum u slučaju nepoštovanja odredbi Sporazuma, budući da su tvrtke imenovane u međunarodnim tiskanim medijima sve ugovorne stranke Sporazuma o sigurnoj luci;
 - R. budući da je SAD potpisao i ratificirao Konvenciju o kibernetičkom kriminalu, a da je Konvencija stupila na snagu u SAD-u 2007., te stoga njezina načela tvore dio unutarnjeg prava SAD-a; budući da Konvencija određuje da sve mjere „prikupljanja dokaza u elektroničkom obliku” za svako kazneno djelo (članak 14.) moraju jamčiti primjerenu zaštitu temeljnih ljudskih prava, posebno onih utvrđenih Europskom konvencijom o ljudskim pravima (članak 8., privatnost), moraju osigurati poštovanje „načela proporcionalnosti” i moraju uključivati zaštitne mjere, kao što su pravosudni ili drugi neovisan nadzor, razlozi koji opravdavaju primjenu te ograničenja područja primjene i trajanja takvih postupaka (članak 15.);
 - S. budući da Sporazum o uzajamnoj pravnoj pomoći između EU-a i SAD-a, kako ga je ratificirala Unija i Kongres, predviđa načine prikupljanja i razmjene informacija te traženja i pružanja pomoći pri pribavljanju dokaza u jednoj zemlji za pomoć u kaznenim istragama ili postupcima u drugoj zemlji;
 - T. budući da je nacrt Uredbe o zaštiti podataka za savjetovanje unutar službi sadržavao odredbu koja bi uvjetovala otkrivanje osobnih podataka tijelima iz trećih zemalja postojanjem pravnog temelja, kao što su sporazum o uzajamnoj pravnoj pomoći i ovlaštenje nadležnog tijela za zaštitu podataka¹; budući da te odredbe nema u konačnom prijedlogu Komisije;
1. poziva na uspostavu odbora Europskog parlamenta za istrage programa nadzora, u skladu s člankom 185. svog Poslovnika;
 2. poručuje da se predsjednika Sjedinjenih Američkih Država pozove da o tom pitanju razgovara na plenarnoj sjednici;

Program SAD-a PRISM i nadzor Nacionalne sigurnosne agencije SAD-a nad državama članicama EU-a i EU-om

3. izražava ozbiljnu zabrinutost zbog programa PRISM koji američke vlasti provode tajno u suradnji s privatnim tvrtkama, jer ako se potvrde trenutno dostupni podaci, to bi predstavljalo tešku povredu temeljnog prava građana EU-a na privatnost i zaštitu podataka;

¹ Vidjeti članak 42. prijedloga Komisije koji je izbio u javnost: <http://statewatch.org/news/2011/dec/eu-com-draft-dp-reg-inter-service-consultation.pdf>

4. poziva američke vlasti da partnerima iz EU-a, i na razini EU-a i država članica, podastru cjelovite informacije o programu i nadzoru institucija EU-a i država članica, te poziva Komisiju, Vijeće i države članice da učine isto; poziva privatne tvrtke da dostave podatke o svojoj suradnji sa sigurnosnim agencijama SAD-a;
5. poziva vlasti SAD-a da obustave ili ponovno razmotre sve zakone ili programe nadzora kojima se krši temeljno pravo građana EU-a na privatnost i zaštitu podataka, suverenost i nadležnost EU-a i njezinih država članica te Konvencija o kibernetičkom kriminalu; poziva vlasti SAD-a da uvedu zakone kojima bi se osiguralo da građani EU-a uživaju barem ista prava kao i građani SAD-a u odnosu na privatnost, zaštitu podataka i djelotvoran pravni lijek;
6. poziva Komisiju, Vijeće i države članice da upotrijebe sve instrumente koji im stoje na raspolaganju u raspravama i pregovorima sa SAD-om, kako na političkoj tako i na stručnoj razini, kako bi se ostvarili prethodno navedeni ciljevi, uključujući odbijanje potpisivanja trgovinskog sporazuma između EU-a i SAD-a dok se ne razriješe pitanja nadzora te suspenziju Sporazuma o evidenciji imena putnika (PNR) i Sporazuma o Programu za praćenje financiranja terorizma (TFTP);

Suradnja država članica EU-a s SAD-om na području nadzora

7. Izražava zabrinutost zbog informacija koje se odnose na navodnu tajnu suradnju država članica s vlastima SAD-a u okviru programa PRISM i drugih aktivnosti nadzora;
8. poziva države članice da dostave informacije u tom pogledu drugim državama članicama i institucijama EU-a te da zamrznu takvu suradnju s vlastima SAD-a u odnosu na masovni nadzor građana, jer bi svako suprotno postupanje bilo kršenje odane suradnje među državama članicama, te između država članica i institucija EU-a, kao i kršenje temeljnog prava građana na privatnost i zaštitu podataka;

Programi država članica i nadzor nad drugim državama članicama, EU-om i trećim zemljama

9. izražava duboku zabrinutost zbog otkrića koja se odnose na navodne aktivnosti nadzora i uhođenja koje vlasti Ujedinjene Kraljevine provode protiv čelnika drugih država članica i protiv institucija EU-a, posebno iz razloga koji nisu povezani s nacionalnom sigurnošću, kao povodom sastanaka na vrhu skupine G20; izražava ozbiljnu zabrinutost zbog programa Tempora te kršenja temeljnog prava na privatnost građana UK-a i EU-a ;
10. poziva vlasti Ujedinjene Kraljevine da svojim građanima, građanima EU-a, drugim državama članicama i institucijama EU-a dostave informacije o gore spomenutim aktivnostima i programima te da ih odmah obustave;
11. poziva sve države članice da preispitaju sukladnost svojih zakona, aktivnosti i programa koji se odnose na nadzor sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava te međunarodnim i europskim standardima na ovom području, kako bi se zajamčio odgovarajući demokratski i sudski nadzor te osiguralo očuvanje temeljnih prava građana i europskih vrijednosti sadržanih u članku 2. UEU-a;
12. poziva Komisiju i Vijeće da raspravljaju o pitanja iznesenima u ovoj rezoluciji na

sljedećem sastanku Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove; poziva ih da preispitaju protuterorističku politiku EU-a i strategije unutarnje sigurnosti, kao što je Parlament zahtijevao u svojim izvješćima, a u svjetlu nedavnih otkrića;

13. poziva Jedinicu Europolu za kibernetički kriminal da istraži špijuniranje SAD-a i drugih stranih sila usmjereno protiv EU-a;
14. poziva da se Centar EU-a za obavještajnu analitiku (INTCEN) uvrsti u prikladan institucionalni okvir, te podliježe zaštitnim ograničenjima i nadzoru;
15. smatra žalosnim što je Komisija izostavila nekadašnji članak 42. (klauzula protiv zakona FISA) nacrta Uredbe o zaštiti podataka te poziva na javno i detaljno pojašnjenje razloga takve odluke; poziva Vijeće da ponovno umetne sličnu odredbu i obvezuje se i sam učiniti isto; poziva Vijeće da ubrza svoj rad na Direktivi o zaštiti podataka;
16. naglašava da u demokratskim i otvorenim državama koje se temelje na vladavini prava građani imaju pravo znati za ozbiljna kršenja svojih temeljnih prava te ih osuditi, uključujući i slučajeve u koje je upletena njihova vlada; naglašava potrebu za uspostavljanjem postupaka kojima se zviždačima omogućava otkrivanje ozbiljnih slučajeva kršenja temeljnih prava te potrebu za pružanjem potrebne zaštite takvim osobama, uključujući zaštitu na međunarodnoj razini; izražava svoju stalnu podršku istraživačkom novinarstvu i slobodi medija;
17. poziva institucije EU-a da preispitaju svoju praksu uskraćivanja prava građanima na uvid u dokumentaciju, koje je zajamčeno Ugovorima, Poveljom o temeljnim pravima i Uredbom 1049/2001, uz obrazloženje da bi to moglo nanijeti štetu međunarodnim odnosima, stavljajući time stranim zemljama „de facto veto” na dokumente EU-a, kao što se dogodilo sa SAD-om u slučaju drugog izvješća Zajedničkog nadzornog tijela Europolu (JSB) o provedbi Sporazuma o Programu za praćenje financiranja terorizma (TFTP) između EU-a i SAD-a;
18. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, Vijeću Europe, vladama i parlamentima država članica, vlastima Sjedinjenih Američkih Država i Ujedinjenim narodima.